

be corrected. Unlike them the Quranists, just being content with the Qur'an, on the whole, are against the referencing to Sunnah as a source. They see the Qur'an as the sole source for religious rulings and do not accept the use of *tafsir* in the interpretation of the Qur'an and the credibility of all the reliable hadith collections in the religion remains undecided for them. The main difference between them and the traditional religious thought is that the Quranists has a tendency to positivist scientific methods, to relate many terms in the Qur'an, including jinn, angel, etc., with science and try to relate their interpretation within the framework of accepted scientific methods. Modern followers of the Quranists have attempted to do changes in some basic attributes of religion, namely women's praying without head kerchiefs, women to be imams to men during prayer and so on. Some branches of the Quranists have even claimed that Muslims should be praying in the face of Jerusalem, not by Mecca. All these circumstances led to the accusation of the Quranists by their opponents to be a Western project, used as a tool by majority of despotic Muslim rulers and abandoning religion.

References

1. Afgani, Cemaleddin-Abduh, Muhammed, el-Urvetü'l-Vüska, trn. Ibrahim Aydın, Istanbul, Bir Yayıncılık, 1987.
2. Ahmad, K. (1997). Hadith: A Re-Evaluation. Tucson, AZ: Monotheist Productions International; 1997.
3. Ahl-alquran.com (2007). About Us. 23.07. 2007 from: <http://www.ahl-alquran.com/English/aboutus.php>.
4. Akyol, Kanlıdere, Türkiye Diyânet Vakfı İslâm Ansiklopedisi, c.X, İstanbul, 1994.
5. Boynukahın Mehmet, Dini hükümlerin kaynağını Kur'an ile sınırlandırma eğiliminin fıkıh usulunun kaynak anlayışı açısından değerlendirilmesi (İSAM), İstanbul, 2010.
6. Brown, Daniel, Rethinking tradition in modern islamic thought, New York, 1996.
7. Düzenli Muhittin. Hadise yönelik rasyonalist yaklaşımlar Ehl-i Kur'an örneği // Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, sayı: 33, 2012.
8. Karaman Hayreddin. «Efgâni» maddesi, Türkiye Diyânet Vakfı İslâm Ansiklopedisi, c.X, İstanbul, 1994.
9. Mertoğlu, Suat, Doğrudan Doğruya Kur'an'dan Alıp İlhamı: Kurana Dönüşten Kur'an İslamına, Divan: Disiplinlerarası Çalışmalar Dergisi, XV/28, İstanbul, 2010.
10. Musa, Aisha Y. The Qur'anists, Religion Compass 4/1, 2010.
11. Mutaharri Morteza, Barrasi-ye ecmali az nahzatha-ye eslami dar sad sale-ye akhir, Tehran, 1390.
12. Öztürk Mustafa, Çağdaş İslam düşüncesi ve Kurancılık, Ankara Okulu Yayınları, Ankara, 2013.
13. Öztürk, Mustafa, Neo-Seleflilik ve Kur'an –Reşid Rıza'nın Kur'an ve Yorum Anlayışı Üzerine–, Ç. Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi, Cilt 4, Sayı 2, Temmuz–Aralık 2004.
14. Roushanzamir, Mohammad Ebrahim, Jarayan shenasi-ye quranbasandegi, Tehran, Soxan, 1390 sh.
15. Sibai Mustafa, İslam Hukukunda Sunnet / trn Edip Gönenç. İstanbul: Evs Yayınları, 1981.
16. Sidqi, Toufiq, Al-Manar, Al-Islam huva al-Quran vahdahu, 1906/206.
17. Sini, Sayid Abdullah, Quraniyyun ya monkeran-e sunnah, Tehran, Marifat-e kalami, 1389/4.
18. Sönmez, Mustafa. «İslam Modernizminin Doğuşu ve İki Önemli Temsilcisi». Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi. 18, 2002.
19. Subhi Mansur, Ahmad, Al-Quran kafa masdaran lil tashri al-islam, Beyrut, Muasisatul intishrai al-arabi, 2005.
20. Türköne, Mümtazer, Cemaleddin Afgani, Ankara, Türkiye Diyânet Vakfı Yayınları, 1994.
21. Çalışkan, H. Merve «Abduh and his place in classical Islam modernism» Conservative Thinking, No.47, 2012, Ankara.

Джафарлі Д., дисертант, Інститут Сходознавства ім. акад. З. М. Буніятова Національної Академії Наук Азербайджану (Азербайджан), matlabm@yandex.ru

Активізація руху кораністів в Єгипті в XIX–XX століттях: історичний підхід

Період суспільно-культурної трансформації на Близькому Сході в кінці XIX – початку XX століть тісно пов'язаний і асоціюється із зародженням безлічі релігійних та ідеологічних течій в регіоні. Об'єктом дослідження цієї статті є аналіз історичних умов і факторів, що обумовили процес зародження в Єгипті в зазначений період, руху кораністів (ар. куранійїун). З цією метою автор залучив до роботи первинні джерела і відповідну наукову літературу і широко досліджував ідеї найвідоміших представників руху. Також особлива увага приділяється подібності і розбіжності аспектів ідей, які розповсюджуються різними течіями, в загальному контексті і руслі руху. Підсумовуючи наукові результати дослідження, автор особливо акцентує увагу на існуванні принципових відмінностей між закликами засновників руху кораністів в Єгипті XIX століття звернутися до Корану з метою вирішення проблем мусульманського світу і ідеями, поширеними єгипетськими кораністами в XX столітті.

Ключові слова: куранійїун, повернення до Корану, Єгипет, Сунна, хадіс.

* * *

УДК 94:316.323(81)«2003/2011»

Мальований О. О.,
кандидат історичних наук, доцент, Національний педагогічний університет ім. М. П. Драгоманова (Україна, Київ), kattystaranchuk@gmail.com

Старанчук К. В.,
магістрантка факультету історичної освіти, Національний педагогічний університет ім. М. П. Драгоманова (Україна, Київ), kattystaranchuk@gmail.com

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ РЕФОРМИ В БРАЗИЛІЇ В РОКИ ПРЕЗИДЕНТСТВА ЛУЛІ ДА СІЛВИ (2003–2011 РР.)

Аналізується історичний досвід соціально-економічних реформ в Бразилії за президентства очільника найвпливовішої лівої партії країни «Робітничої партії» – Луїз Інасіу Лулі да Сілва 2003–2011 рр. Висвітлюються особливості та механізми пошуку шляхів реформування соціально-економічної політики Бразилії з метою забезпечення економічного зростання та вирішення ключових соціальних проблем країни.

Ключові слова: соціально-економічні реформи, соціальна політика, соціальна нерівність, бідність, економічне зростання.

На сьогодні Бразилія – країна-гігант за своїми людським і природним ресурсами, рівнем і темпами розвитку економіки, науки і техніки, за роллю в регіональних і світових справах є помітним гравцем в сучасному світі. Разом з тим, Бразилія, незважаючи на потужний економічний потенціал є країною, яка значно відстає від світових лідерів розвитку через актуалізацію ризиків соціально-економічного розвитку, характерних, в першу чергу, для країн, що розвиваються, в тому числі голод, безробіття, високий рівень корупції, низький рівень життя, відставання в технологічному розвитку і т.д.

У зв'язку з цим проблематика механізму вирішення нагальних соціальних проблем та пошуку адекватних шляхів підключення і адаптації країни до світового ринку в умовах глобальної економіки, досягнення внутрішньої стабільності є одним із актуальним напрямків історичних та економічних досліджень.

Завдання сформульованої теми дослідження полягає у тому, щоб проаналізувати особливості соціальної політики президента Лулі да Сілви (2003–2011 рр.),

суть та специфіку здійснених соціально–економічних реформ, а також оцінити результативність здійснених заходів та їх вплив на економіку та соціальну політику Бразилії.

Проблема соціально–економічних реформ в Бразилії в роки президентства Лули да Сільви (2003–2011 рр.) є достатньо розробленою. Джерельна база дослідження представлена програмами соціальних перетворень періоду керівництва Лули, зокрема «Programa de Aceleração do Crescimento» (2007 р.) [3], «Bolsa família» (2006 р.) [2], «Fome Zero» (2003 р.) [1], в яких структуровано подано основний зміст врегулювання ключових економічних та соціальних проблем країни на початку XXI століття, зокрема проблеми інфляції, голоду, низького рівня освіти, малозабезпеченості населення тощо.

Для повного обсягу і з метою об'єктивності були розглянуті праці бразильських, португальських та російських вчених, в яких ґрунтовно здійснено аналіз реформаторської діяльності періоду 2003–2011 рр., комплексно розглянуто взаємозв'язок економічних та соціальних перетворень, прослідковано здобутки та невдачі здійснених заходів. Серед таких досліджень варто відзначити наукові розвідки з різноманітних аспектів зазначеної тематики наступних авторів: Б. Фаусту, С. В. Васильєв, Ю. І. Візгунова, С. М. Куликова, Б. Ф. Мартинов, Л. С. Окунева, Е. І. Панков, М. А. Соколов, П. К. Тарасишина.

Ці комплекси охоплюють широку проблематику досліджень, пов'язаних як з теоретичними аспектами функціонування соціально–економічної моделі Бразилії, так і з практичною реалізацією економічної та соціальної політики із застосуванням реформаційних методів.

На початку нового тисячоліття у всіх країнах Латинської Америки і в Бразилії зокрема назріла необхідність внесення корективів в макроекономічну політику, переосмислення ролі держави в парадигмі безпека/розвиток, посилення соціальної складової макроекономічних реформ. На президентських виборах 2002 р. в Бразилії було представлено кілька варіантів лівих і лівоцентристських програм альтернативного спрямування. Передвиборна програма кандидата від «Партії Трудящих» Лули да Сільви включала в себе принципи посилення ролі держави, боротьбу з протекціоністськими заходами розвинених держав, розширення бразильського національного експорту, проведення реформ податкової системи, освіти, охорони здоров'я, соціальної сфери і прагнула довести можливість реалізації принципу неолібералізму з активною соціальною політикою, що забезпечило йому перемогу на виборах 2002 р. [5, с. 16].

Пріоритетним напрямком політики нового президента Бразилії стали соціальні програми, адже у нове тисячоліття країна увійшла з надзвичайно загостреними суспільними проблемами.

Зокрема, найбільш гостро викристалізувалась проблема соціальної нерівності населення. В Бразилії відзначався один з найвищих показників коефіцієнту Джині (показник нерівності розподілу деякої величини, що приймає значення між 0 і 1, де 0 означає абсолютну рівність (величина приймає лише одне значення), а 1 позначає повну нерівність), який дорівнював 0,59%, що свідчить про дуже нерівномірний розподіл багатства між

громадянами. Відмінності в доходах в Бразилії залежали від ступені урбанізації регіону [10, с. 11].

Найвищі доходи були в міських агломераціях. На другому місці за рівнем доходів – урбанізовані території, на третьому – сільські райони. Це особливо характерно для центральної і західної частини країни: розрив в середньомісячний дохід між столицею Бразилії і іншими містами становить 250 реалів, а між столицею і сільськими районами він досягає 353 реалів. Що стосується міжрегіональних відмінностей, то величина середнього доходу зростала в міру просування з північного сходу на південний схід, який є найбагатшим регіоном. Проблема нерівності мала не тільки регіональний аспект: умови життя окремих етнічних груп населення радикально відрізнялися. Середній дохід білих громадян становив 585 реалів на місяць проти 279 реалів у чорношкірого населення. Дохід представників азійської раси – 1 155 реалів. Відзначається нерівність за статеву ознакою. У 1999 р. розрив в оплаті праці чоловіків і жінок становив в середньому 29% (на користь чоловіків) [5, с. 189].

Розглядаючи причини нерівності, варто зазначити, що працездатне населення Бразилії характеризувалося більш низьким рівнем освіти, ніж населення США, Мексики або Аргентини. Тому один з факторів, що пояснюють відмінності в заробітній платі в Бразилії, пов'язаний з відмінностями в рівні кваліфікації працівників. У цій країні тільки 35% працездатного населення мали диплом про середню освіту проти 94% в США, 52% в Мексиці і 41% в Колумбії. Іншим фактором, який історично завжди мав дуже велике значення для бразильського населення, є наявність оброблюваної землі (країна займала п'яте місце в світі за чисельністю населення, що проживає в сільських районах), яка дуже нерівномірно розподілена між жителями. До того ж, як зазначалося у попередньому розділі, в країні залишався досить високий рівень злочинності і розширення мережі наркотрафіку [7, с. 48].

Для успішного проведення соціальних реформ, урядовцям необхідно було в першу чергу підтримувати економічну рівновагу, через підвищення ступеня фінансової стабільності за рахунок зниження рівня ставок.

Свою діяльність уряд Лули розпочав з перебудови державних фінансів, покликано припинити нарощування внутрішнього боргу. При цьому подальше збільшення податкових надходжень не передбачалося, оскільки їх співвідношення з ВВП вже досягло 34%. В результаті вжитих заходів з 2004 р. бюджетний дефіцит і співвідношення боргу з ВВП стали скорочуватися. У 2004 р. прийнято закон про партнерство державного та приватного сектора в розвитку інфраструктури, що передбачав розділ ризиків між державними і приватними учасниками, обов'язкові гарантії, відшкодування з боку державних адміністрацій у вигляді кредитів і іншої форми (приватним сектором має бути забезпечено від 30% від сумарного обсягу необхідних інвестицій). Аналогічні закони починають діяти в найбільших штатах країни [14, с. 11].

У 2007 р. розпочато реалізацію «Programa de Aceleração do Crescimento», розрахованої на 2007–2010 рр. і пов'язаної в першу чергу з нарощуванням інвестицій на розвиток транспортної, енергетичної та соціальної інфраструктури. Реалізація програми супроводжувалася проведенням 27 інституційних

заходів: від заходів по зростанню рівня конкуренції в національній економіці і до збільшення відрахувань на потреби муніципалітетів [18, с. 11].

Ефективне стимулювання економічного зростання дозволило досить скоро підвищити динаміку макроекономічних показників. Середньорічні темпи приросту ВВП, що склали 1,6% в 1998–2003 рр., зросли в 2004–2008 рр. до 4,7%. В цілому скорочувалися темпи інфляції і рівень безробіття. З 2004 р. рентабельність 500 найбільших бразильських акціонерних товариств стабільно перевищувала 10%, чого не траплялося з початку 1980-х рр. [13, с. 47].

Курс на всебічне розширення внутрішнього попиту шляхом підтримки як виробників, так і споживачів став основою для антикризових заходів уряду в 2008–2010 рр. Першим заходом протидії кризі стало забезпечення у вересні з боку Центрального Банку за рахунок операцій репо (операція, при якій укладається єдина генеральна угода між учасниками ринку про продаж (купівлю) цінних паперів на певний строк із зобов'язанням зворотного продажу (купівлі) у визначений термін або на вимогу однієї зі сторін, за заздалегідь обумовленою ціною) 500 млн. дол. США для кредитування експортерів.

Фіскальна підтримка полягала в тимчасовому зниженні і навіть повному скасуванні податку на промислові товари (різновид ПДВ), які неодноразово продовжувалися протягом 2009–2010 рр. щодо продукції автомобілебудування, предметів тривалого користування і будівельних матеріалів. Для стимулювання інвестиційного процесу сукупні витрати за «Programa de Aceleração do Crescimento» були збільшені майже в 1,4 рази в порівнянні з прийнятими в 2007 р. параметрами та визначеному на 2010 р. в 142,1 млрд. реалів (близько 70 млрд. дол. США). Особливу роль в підтримці ділової активності зіграв державний Національний банк соціального і економічного розвитку, що забезпечив понад 20% сумарного обсягу кредитування з боку бразильської фінансової системи [16, с. 16].

Поступальний рух бразильської економіки в 2004–2008 рр. і дієві заходи, прийняті в період економічної кризи 2008–2009 року, зокрема: 1) збільшення обсягу державних інвестицій в економіку з 503,9 млрд. до 646 млрд. реалів; 2) виділення 100 млрд. реалів державним банком «Banco Nacional do Desenvolvimento Econômico e Social» для фінансування виробничого сектора; 3) встановлення меж інфляції – Центральный Банк Бразилії збільшує процентну ставку, впливаючи, таким чином, на купівельну спроможність і інвестиції, і цим повертає інфляцію до необхідного рівня; 4) контроль і підтримання позитивного первинного сальдо бюджету – введення фіскального режиму, спрямованого на створення первинного позитивного сальдо платіжного балансу; 5) плаваючий валютний курс – введення режиму плаваючого валютного курсу, в свою чергу за рахунок зниження обсягів і цін на сировинні товари, що експортуються країною, і скорочення ліній зовнішнього кредитування, значно знизив курс національної валюти, пригальмували імпорт і зупинили зростання дефіциту платіжного балансу Бразилії – зумовили відносно безболісне подолання світової фінансово-економічної кризи [14, с. 13]. Після спаду в 0,6% в 2009 р. в наступному році були зареєстровані найвищі за останню чверть століття темпи приросту ВВП в 7,5%.

Відносно стабільне подолання кризового періоду відбилося на офіційну позицію Бразилії з найважливіших глобальних проблем в соціально-економічній сфері [15, с. 207]. Головним напрямком діяльності нового уряду стала підготовка умов для реалізації інноваційної стратегії, включеної в пакет соціальних реформ «Bolsa família» (2003 р.).

Отже, соціальні реформи включали наступний пакет заходів: програма «Bolsa Escola» – грошова допомога малозабезпеченим сім'ям, за умови регулярного відвідування школи їхніми дітьми, «Bolsa Alimentação» – програма, покликана забезпечити повноцінне харчування матерів і дітей віком від 6 місяців до 6 років, шляхом щомісячної виплати 15 реалів на трьох членів сім'ї, в сумі 45 реалів; «Auxílio-Gás» – програма, яка передбачала виплату 15 реалів для кожної сім'ї з доходом до половини мінімальної заробітної плати кожні два місяці, як спосіб субсидувати покупку газових балонів [17, с. 34].

До новостворених проектів уряду Луїс належала – «Minha vida, minha casa» – «Мій дім, моє життя» – програма будівництва недорогого житла для осіб, чиї доходи не перевищували 10 мінімальних зарплат [18, с. 11].

Бразильське керівництво розуміло, що справжні причини тяжкого становища третини населення Бразилії криються в структурних диспропорціях економіки. Дуалізм бразильського суспільства і економіки був вудали, перш за все в співіснуванні сучасних заводів і величезних зон архаїки, де процвітало безробіття, низька оплата праці, жаклива система розподілу доходів. На тіньовий сектор припадала майже половина валового внутрішнього продукту [12, с. 57].

За правління Луїс да Сілви було впроваджено масштабну програму, спрямовану на боротьбу з голодом під назвою «Fome Zero» («Немає голоду»). Вона включала в себе три групи соціальних проектів, які в цілому охоплювали 46 млн. осіб.

Перша – структурна політика, спрямована на викорінення найбільш глибоких причин голоду і злиднів, в тому числі: підвищення зайнятості, проведення аграрної реформи, якісне поліпшення пенсійного забезпечення, полегшення доступу до кредитів, розвиток практики «сімейних підрядів», забезпечення доступності освіти та охорони здоров'я, ліквідацію неписьменності [9, с. 137].

Друга – спеціальні механізми, націлені безпосередньо на підтримку найбільш нужденних сімей: забезпечення мінімальної ренти, безкоштовні шкільні обіди, організацію «народних столових». В рамках заходів спеціального характеру була запущена програма «Bolsa Alimentação», яка полягала в перерахуванні по 45 реалів на місяць, яких, за оцінкою Національної компанії продовольчого постачання (CONAB), було досить для придбання набору продуктів харчування першої необхідності, бідним сім'ям, включеним до єдиного реєстру.

Третя – продовольчі програми на місцях – в префектурах, муніципалітетах, невеликих містечках. Вони включали в себе організацію альтернативних каналів продажу продуктів малозабезпеченим громадянам, створення споживчих кооперативів, стимулювання виробництва продовольства сім'ями для особистого споживання.

Крім боротьби з голодом, бідністю проводилися і інші реформи: пенсійна, податкова, аграрна. Для

вдосконалення ведення сільського господарства програма «Fome Zero» включала також кілька супутніх підпрограм, в тому числі: «Національну програму з розвитку приватного сільського господарства» – (Programa Nacional de Fortalecimento da Agricultura Familiar (Pronaf)), яка почала діяти з 2009 р. У 2010 р. на її реалізацію було виділено більше 1 млрд. реалів (490,5 млн. дол.), програму «Безпечний урожай» (Garantia-Safra), мета якої – компенсувати збитки фермерам, понесені через посуху і т.п. У 2012 р. 750 тис. фермерів отримали за програмою понад 281 млн. дол.; а також програму «Безпечне сімейне сільське господарство» (Seguro da Agricultura – Familiar), метою якої була підтримка фермерських господарств. Фермерам, які вирощували експортні і зрощувані культури, в разі їх нереалізації держава компенсувала 65% від очікуваної виручки [11, с. 37].

Проведенням реформи системи пенсійного забезпечення службовців державного сектора, що приносила збитки з середини 1990-х рр. за рахунок підвищення пенсійного віку, часу перебування на державній службі (з 5 до 20 років) і термінів обов'язкових відрахувань, введення їх єдиної ставки (11% від фонду зарплати) і впорядкування системи виплат вдалося знизити збитковість пенсійної системи з 2,7% до 1,1% ВВП.

Був прийнятий ряд спеціальних програм для підвищення освіти і поліпшення охорони здоров'я. Для базової освіти уряд створив програму, відому як Фонд підтримки та розвитку базової освіти (Fundeb), з метою уніфікації всіх програм в цій галузі при співробітництві урядів різних адміністративних одиниць Бразилії з тим, щоб задовольнити потреби муніципальної освіти. У системі вищої та технічної освіти були створені 5 нових федеральних університетів і нові курси в Федеральних центрах технологічної освіти (CEFET), а також були зроблені значні інвестиції в точні науки [8, с. 47].

За роки дії соціальних програм Лули ді Сілви були досягнуті наступні результати:

1) бенефіціарами програм стали 11,1 млн. бідних сімей по всій Бразилії, що становить близько 45 млн. осіб або 25% населення. Щомісячна допомога складала в середньому близько 60 реалів на сім'ю за програмою «Bolsa família»; 2) дослідження показали, що бенефіціари програми «Bolsa família» витрачали близько 76% від суми допомоги на їжу і це вплинуло на якість їхнього харчування; 3) потік грошових коштів спрямований в бідні громади в рамках програми «Bolsa família» прискорив розвиток місцевої економіки саме там, де це було найбільше необхідно; 4) всі бразильські діти і підлітки, які відвідували державні освітні установи – всього 36,3 млн. осіб – щодня отримували повноцінний обід. Якість харчування в школах в рамках Національної програми шкільного харчування (PNAE) також зросла, багато в чому завдяки подвоєнню коштів, що виділялися на кожного учасника програми; 5) реалізація програми PRONAF (Національна програма зміцнення сімейних фермерських господарств) в поєднанні з активною участю фермерів в її управлінні, поряд з активізацією технічної допомоги, а також розширенням масштабів пільгового кредитування, сприяла нарощуванню виробництва, соціальної інтеграції та підвищенню доходів сільських домогосподарств, а також, стимулювало розвиток місцевої економіки; 6) майже

2 млн. дрібних фермерів, отримали доступ до кредитних коштів, причому понад 700 тис. з них взяли кредит вперше в житті. Розширювалися також обсяги і масштаби програм страхування врожаю для сімейних фермерських господарств; 7) з метою підвищення якості харчування незаможного населення на основі партнерських відносин з місцевою владою та приватними компаніями були реалізовані такі міські програми, як субсидовані столові, громадські кухні, банки продовольства і програми розвитку міського сільського господарства [4, с. 43].

Проаналізувавши дану проблему можна дійти до наступних висновків:

По-перше, за період свого президенства Лула да Сілва зумів віднайти так звану «золоту середину»: не порушив економічну структуру країни та одночасно суттєво полегшив становище бідного населення. Саме збереження економічної моделі (але не звичайний, традиційний континуїтет, не дотримання статус-кво і відсутність змін, а інше наповнення цієї моделі – поступальний розвиток) і дало можливість реалізувати широкі соціальні проекти. Прагматична політика Лули дозволила йому поєднати ортодоксальну економічну стратегію, забезпечивши йому довіру фінансових ринків, і соціальну складову свого курсу, зумівши створити необхідне «поле для маневру» з метою завдати «точкові удари» по бідності.

По-друге, результатом здійснених реформ став реальний поворот в соціальному становищі найбільш обездолених верств суспільства: масштаби бідності суттєво скоротилися. Суттєво зменшилася соціальна нерівність: з 32 до 45 млн. бразильців, за різними методиками підрахунку, вийшли зі стану крайньої бідності і перетнули нижній кордон середнього класу. Високі темпи економічного розвитку, контроль інфляції, потужний розвиток споживчого ринку, успіхи соціального реформування стали основними характеристиками досягнень кабінету Лули да Сілви.

Список використаних джерел

1. Balanço da FAO do programa Fome Zero. Brasília: FAO, Escritório no Brasil, 21/08/2006.
2. Bolsa Família: Changing the Lives of Millions in Brazil”, The World Bank, Aug/22/2007.
3. Confira as principais medidas do Programa de Aceleração do Crescimento. Economia. São Paulo: da Redação, UOL Economia, 22 de janeiro de 2007.
4. Loman H. Brazil's macro economy, past and present. – Economic Report. – 2014. – 169 p.
5. Бразилія: реформи и прогресс (структурные преобразования переходного периода в государствах-гигантах: опыт Бразилии и возможности его использования) / Отв. ред. Глинкин А. Н. – М.: ИЛА РАН, 1997. – 215 с.
6. Васильев С. В. Модернизация Бразилии: эпоха двух президентов // Свободная мысль. – 2005. – Вып.1. – С.13–17.
7. Визгунова Ю. И. Социальная сфера в условиях экономического кризиса // Лат. Америка. – 2010. – Вып.4. – С.48–50.
8. Калашников Н. В. Наш деловой партнер Бразилия / Н. В. Калашников и др. – М.: Информ. центр «Коринф», 1994. – 59 с.
9. Киридон А. М. Латинська Америка у сучасному світі: основні тенденції розвитку А. М. Киридон, А. Аладіна, О. Гусейнова // Науковий вісник Інституту міжнародних відносин Національного авіаційного університету. – 2010. – Вып.1: Сер.: Економіка, право, політологія, туризм. – С.133–138.
10. Куликова С. Н. Причины неравноправия в Бразилии // Экономические проблемы. – 2005. – Вып.16. – С.9–14.

11. Мартынов Б. Ф. Бразилия—гигант в глобализирующемся мире / Б. Ф. Мартынов; Ин-т Латинской Америки РАН. – М.: Наука, 2008. – 320 с.

12. Мартынов Б. Ф. Бразилия – восходящий гигант / Б. Ф. Мартынов // Свободная мысль. – 2008. – Вып.9. – С.17–28.

13. Мартынов Б. Ф. Бразилия: приоритеты и фобии восходящей державы // Индекс безопасности. – 2010. – Вып.4 (95). – С.43–57.

14. Окунева Л. С. Бразилия: опыт социальной модернизации // Научные школы МГИМО. – 2003. – Вып.5. – С.1–17.

15. Панков Э. И. Бразилия: стремление в будущее // Международная экономика. – 2002. – Вып.9. – С.200–208.

16. Соколов М. А. Бразилия: опыт модернизации / М. А. Соколов. – М.: МаксПресс, 2004. – 19 с.

17. Тарасишина П. К. Первая администрация Л. И. Лулы да Силвы в Бразилии: особенности внутренней и внешней политики: 2003–2006 гг. – М.: ИЛА, 2006. – 189 с.

18. Теперман В. Д. Бразилия – «восходящий гигант» мировой экономики // «Международная экономика». – 2001. – Вып.8. – С.4–14.

19. Фаусту Б. Краткая история Бразилии / Борис Фаусту; пер. с порт. Л. С. Окуневой. – М.: Из-во «Весь Мир», 2013. – 448 с.

References

1. Balanço da FAO do programa Fome Zero. Brasília: FAO, Escritório no Brasil, 21/08/2006.

2. Bolsa Família: Changing the Lives of Millions in Brazil”, The World Bank, Aug/22/2007.

3. Confira as principais medidas do Programa de Aceleração do Crescimento. Economia. São Paulo: da Redação, UOL Economia, 22 de janeiro de 2007.

4. Loman H. Brazil’s macro economy, past and present. – Economic Report. – 2014. – 169 p.

5. Brazilija: reformy i progress (strukturnye preobrazovanija perehodnogo perioda v gosudarstvah–gigantah: opyt Brazili i vozmozhnosti ego ispol’zovanija) / Otv. red. Glinkin A. N. – М.: ILA RAN, 1997. – 215 s.

6. Vasil’ev S. V. Modernizacija Brazili: jepoha dvuh prezidentov // Svobodnaja mysl’. – 2005. – Vyp.1. – S.13–17.

7. Vizgunova Ju. I. Social’naja sfera v uslovijah jekonomicheskogo krizisa // Lat. Amerika. – 2010. – Vyp.4. – S.48–50.

8. Kalashnikov N. V. Nash delovoj partner Brazilija / N. V. Kalashnikov i dr. – М.: Inform. centr «Korinf», 1994. – 59 s.

9. Kyrydon A. M. Latyns’ka Ameryka u suchasnomu sviti: osnovni tendencii’ rozvytku A. M. Kyrydon, A. Aladina, O. Gusejnova // Naukovyj visnyk Instytutu mizhnarodnyh vidnosyn Nacional’ного aviacijnogo universytetu. – 2010. – Vyp.1: Ser.: Ekonomika, pravo, politologija, turizm. – S.133–138.

10. Kulikova S. N. Prichiny neravnopravija v Brazili // Jekonomicheskie problemy. – 2005. – Vyp.16. – S.9–14.

11. Martynov B. F. Brazilija–gigant v globalizirujushhemsja mire / B. F. Martynov; In–t Latinskoj Ameriki RAN. – М.: Nauka, 2008. – 320 s.

12. Martynov B. F. Brazilija – voshodjashhij gigant / B. F. Martynov // Svobodnaja mysl’. – 2008. – Vip.9. – S.17–28.

13. Martynov B. F. Brazilija: priority i fobii voshodjashhej derzhavy // Indeks bezopasnosti. – 2010. – Vyp.4 (95). – S.43–57.

14. Okuneva L. S. Brazilija: opyt social’noj modernizacii // Nauchnye shkoly MGIMO. – 2003. – Vyp.5. – S.1–17.

15. Pankov Je. I. Brazilija: stremlenie v budushhee // Mezhdunarodnaja jekonomika. – 2002. – Vyp.9. – S.200–208.

16. Sokolov M. A. Brazilija: opyt modernizacii / M. A. Sokolov. – М.: MaksPress, 2004. – 19 s.

17. Tarasishina P. K. Pervaja administracija L. I. Luly da Silvy v Brazili: osobennosti vnutrennej i vneshnej politiki: 2003–2006 gg. – М.: ILA, 2006. – 189 s.

18. Teperman V. D. Brazilija – «voshodjashhij gigant» mirovoj jekonomiki // «Mezhdunarodnaja jekonomika». – 2001. – Vyp.8. – S.4–14.

19. Faustu B. Kраткая istorija Brazili / Boris Faustu; per. s port. L. S. Okunevoj. – М.: Iz–vo «Ves’ Mir», 2013. – 448 s.

*Malovanyi O. O., candidate of historical sciences
associate professor, National pedagogical Dragomanov university
(Ukraine, Kyiv), kattystaranchuk@gmail.com*

*Staranchuk K. V., student of Dragomanov National pedagogical
university (Ukraine, Kyiv), kattystaranchuk@gmail.com*

Socio–economic reforms in Brazil during the presidency of Lula da Silva (2003–2011)

Analyzes the historical experience of socio–economic reforms in Brazil for the presidency of the leader of the most influential left party of the country’s «Labor Party» – Louise Inasiu Lulu da Silva 2003–2011. The peculiarities and mechanisms of the search for ways of reforming social and economic policy of Brazil are presented in order to ensure economic growth and solve key social problems of the country:

Keywords: socio–economic reforms, social policy, social inequality, poverty, economic growth.

* * *